

ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับเวนการยุติธรรม ทางอาญาอาเซียน: ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประเทศไทยอาเซียน

นิตย์ พล กาญจนกิจ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศไทยด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียนในปัจจุบัน และวิเคราะห์ถึงความจำเป็นในการที่ต้องมียุทธศาสตร์อาเซียนในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ระบบกฎหมายภายใน และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคอาเซียนที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงจำเป็นต้องถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถจัดการกับอาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยรัฐอาเซียนควรกำหนดยุทธศาสตร์ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศไทยด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อลดข้อจำกัดด้านกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และเสริมสร้างความร่วมมือในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของอาเซียนให้มากขึ้น

คำสำคัญ: กระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาชญากรรมข้ามชาติ ความร่วมมือระหว่างประเทศ

* กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ถนนพระราม 1 แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
เมล์: interpolck@yahoo.com

ASEAN's International Cooperation Regarding the Criminal Justice System: A Strategic Proposal for the ASEAN Community

Chitphol Kanchanakit*

Abstract

This article aims to examine the forms of international cooperation regarding criminal justice in ASEAN and to analyze the necessity of establishing an ASEAN strategy for tackling transnational crime. It was found that the structure of law enforcement agencies, domestic laws and regional frameworks for cooperation within the ASEAN community are insufficient in terms of dealing with transnational crime, especially in relation to the transition to the ASEAN Economic Community (AEC) in 2015. Accordingly, the criminal justice system should be adjusted to, in order to become current in the fight against the new forms of transnational crime effectively. To achieve this, ASEAN states should set up ASEAN strategies on criminal justice cooperation in order to reduce the limitations of domestic legal barriers and to enhance transnational crime prevention and international cooperation among law enforcement agencies.

Keywords: *Criminal Justice System, Transnational Crime, International Cooperation*

* Foreign Affairs Division, Royal Thai Police Headquarters,
10th floor Building 1, Rama 1 Road, Wangmai Patumwan, Bangkok 10330, THAILAND.
E-mail: interpolck@yahoo.com

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนรวม 10 ประเทศ ประกอบด้วย บูรีราษฎร์สลา� อินโดนีเซีย กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ มาเลเซีย พิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม ได้ยกกระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างกันที่มีมานานกว่าสี่ศตวรรษ ไปอีกขั้นหนึ่ง นั่นคือ การรวมตัวเป็น “ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)” โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจของภูมิภาค ซึ่งย่อมจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง กฎหมาย และการบริหารจัดการทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองและความมั่นคง ตลอดจนผลกระทบแลกเปลี่ยนเชิงวัฒนธรรมและด้านนิยม อันจะทำให้เกิดการไหลเรียนของประชากรอาเซียนข้ามประเทศไทยมากขึ้น การลดลงของภูมิปัญญาในประเทศไทยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าและการลงทุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม และการศึกษาของลูกหลานไทยที่ต้องการเรียนรู้ในประเทศไทย แต่ในอีกด้านหนึ่ง การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนดังกล่าวได้ส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างไม่อាញหลีกเลี่ยงได้ (Sauterey, 2008)

Laki (2006) ได้ให้ความเห็นว่า โครงการวิจัยนี้ได้ส่งผลให้ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงแบบใหม่ที่เรียกว่าอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น ในขณะที่รัฐยังไม่มีนโยบายทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคที่จะรับมือกับปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ และ Roth (2010) ได้ชี้ให้เห็นว่า การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติกำลังกล้ายเป็นปัญหาที่ท้าทายหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการสร้างความร่วมมือของหน่วยงานตำรวจและเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ อันมีสาเหตุจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภาษา วัฒนธรรม กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และประสบการณ์ในจัดการกับปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งในการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านอาชญากรรมข้ามชาติสำหรับความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก Singh (1997) ได้เสนอแนะว่า ความร่วมมือระหว่างประเทศจะเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้ โดยต้องปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติให้เหมาะสม เนื่อง การพัฒนากฎหมายของประเทศในภูมิภาคให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน การฝึกอบรมและแลกเปลี่ยนบุคลากร การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การจัดตั้งทีมปฏิบัติการร่วม การคุ้มครองพยาน การให้ความร่วมมือและช่วยเหลือทางเทคนิค ความชัดเจนของหน่วยประสานงานในแต่ละประเทศ และมาตรการที่จะใช้ในการพัฒนาการนำแนวทางความร่วมมือที่มีอยู่ไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง ด้วยเหตุนี้ ทำให้เกิดคำถามว่า การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 จะส่งผลกระทบต่อการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติของกระบวนการ

¹ ผู้นำประเทศไทยเชื่โนได้ลงนามปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2555 รายละเอียดใน <http://www.thairath.co.th/content/oversea/307116>

ยุติธรรมทางอาญาของญี่ปุ่นคืออาชีญหรือไม่ อย่างไร และรัฐอาชีญควรจะมีแนวทางในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวอย่างไร

บทความนี้พยายามตอบคำถามดังกล่าวโดยการประยุกต์แนวคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องบนสมมติฐานว่า การจัดการกับปัญหาอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามพรมแดนไม่สามารถใช้กระบวนการทางกฎหมายภายใต้มาตรฐานเดียวเพราจะถูกจำกัดด้วยอธิปไตยแห่งรัฐ หากแต่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการทั้งในและนอกประเทศเพื่อให้สามารถจัดการกับกิจกรรมพิคกุณามาตรูปแบบต่าง ๆ ที่กุณามาตรอย่างในของรัฐไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น รัฐจำเป็นต้องஸละอำนาจอธิปไตยบางส่วนในการสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของกฎหมายภาคร่วมกันเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศให้มากขึ้น และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐอาจเขียนคารต์ต้องจัดทำยุทธศาสตร์ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาร่วมกันเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดข้อจำกัดด้านกฎหมายในรัฐและขยายความร่วมมือของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในระดับภูมิภาคให้มากขึ้น

វត្ថុប្រសិទ្ធភាព

1. เพื่อสำรวจรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียนในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียนในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์แก่รัฐสมาชิกอาเซียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เรื่องความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียนได้บูรณาการจากสามستانกติดทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ แนวคิดความร่วมมือระหว่างประเทศ แนวคิดความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศ และแนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนี้

- แนวคิดความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Cooperation) มีพื้นฐานอยู่บนหลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่มองว่า ในเรื่องระหว่างประเทศไม่มีรัฐใดที่มีอำนาจจัดอิปัตติยอันสมบูรณ์ หากแต่ต้องอธิบายให้อธิบายให้ชัดเจนและกันเพื่อลดความขัดแย้ง และแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันจึงจะทำให้แต่ละประเทศสามารถอยู่อย่างสงบสุข ความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถเกิดขึ้นเมื่อรัฐได้ปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐอื่น ๆ ผ่านกระบวนการประสานงานเชิง

นโยบาย ที่เรียกว่า วิถีปฏิบัติระหว่างประเทศ (Keohane, 2005) ด้วยเหตุนี้ ทางรัฐต้องประสบกับภัยคุกคามที่คล้ายคลึงกัน รัฐเหล่านั้นจำเป็นต้องหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันทั้งในระดับรัฐบาล และระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติเพื่อขัดจัดภัยคุกคามนั้นให้หมดสิ้นไป หรือสร้างเงื่อนไขให้มีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยที่สุด แนวคิดนี้สามารถเห็นได้ชัดเจนผ่านกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคีในลักษณะต่าง ๆ อาทิ การประชุมระดับผู้นำอาเซียน การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ด้านอาชญากรรมข้ามชาติ การประชุมหัวหน้าตำรวจอาเซียน การประชุมสมมติชาให้ผู้องค์การตำรวจ สถาบัน และความร่วมมือในระดับปฏิบัติการของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศ

- แนวคิดความช่วยเหลือทางอาญาระหว่างประเทศ (International Mutual Assistance in Criminal Matters) มีพื้นฐานอยู่บนหลักกฎหมายอาญาที่ว่าไปที่ว่า ศาลของรัฐใดมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เกิดขึ้นหรือได้ถูกกระทำลงในอาณาบริเวณของรัฐนั้น และกฎหมายของรัฐใดก็พึงใช้บังคับภายในรัฐนั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลักดินแดน หลักบุคคล และหลักอำนาจการลงโทษสากล (Brownlie, 2003) อย่างไรก็ตาม อาชญากรรมมิได้จำกัดขอบเขตของการกระทำเพียงภายในรัฐหนึ่งเท่านั้น หากแต่มีการกระทำการข้ามพรมแดนจากรัฐหนึ่งไปอีกรัฐหนึ่ง หรือหลบหนีการจับกุมออกนอกเขตอำนาจศาลของรัฐที่ความผิดเกิดอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามแดนเหล่านี้จะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐเพื่อให้สามารถสกัดกั้นและจับกุมตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษตามกฎหมายของรัฐที่ความผิดเกิดขึ้นให้ได้ และความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่ดัดเจนที่สุด คือ การทำให้เกิดพันธกรณีทางกฎหมายร่วมกันที่รัฐผู้ร่วมลงนามรับรองจะต้องนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังในลักษณะกฎหมายระหว่างประเทศแบบต่าง ๆ เช่น สนธิสัญญา อนุสัญญา พธิสาร และความตกลงระหว่างประเทศรูปแบบอื่น ๆ

- แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Policy Networks) ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนความคิดที่ว่า การจัดการความผิดที่มีลักษณะข้ามดินแดนหรืออาชญากรรมข้ามชาติ ไม่สามารถจะดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์โดยหน่วยงานใดเพียงหนึ่งเดียวของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอันเนื่องมาจากการข้อจำกัดเชิงภารกิจขององค์กร หากแต่ต้องพึ่งพาอาศัยและร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีนโยบายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกันโดยไม่ถูกจำกัดโดยกฎระเบียบภายในขององค์กร (Ryan, 2001) แนวคิดนี้จึงแตกต่างไปจากทฤษฎีการจัดการองค์การแบบเดิมที่เน้นความเป็นอิสระของหน่วยงานเชิงภารกิจโดยไม่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อหน่วยงานอื่น ๆ จนทำให้เกิดสภาวะการแเปล่งขันกันสร้างผลงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ (McFarlane, 2002) ซึ่งย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม ดังนั้น แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายจึงมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ในเชิงภารกิจต้องหันหน้ามาร่วมมือกันเพื่อจัดปูมหาและผลกระทบอันเกิดจาก การปฏิบัติงาน ขณะเดียวกันก็มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างองค์กรภายในประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Han, 2003) ตัวอย่างรูปแบบการประสานงานเชิงนโยบายกรณีของประเทศไทย ได้แก่ การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานนโยบายและปฏิบัติในการปรับปรุงเครือข่ายยาเสพติดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย และภาคประชาชน เมื่อปี พ.ศ. 2555

จากที่กล่าวไปข้างต้น จะเห็นว่าแต่ละแนวคิดต่างมีจุดเด่นจุดด้อยในตัวเอง กล่าวคือ แนวคิดความร่วมมือระหว่างประเทศอาจจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นปัญหาขอกฎหมายภายในระหว่างรัฐ หรือแนวคิดความช่วยเหลือทางอาญาเรื่องระหว่างประเทศอาจมีข้อจำกัดที่แคนเกินไปในรัองของความร่วมมือระหว่างรัฐ ในขณะที่แนวคิดเครือข่ายเชิงนโยบายอาจไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติหากไม่มีหน่วยประสานกลางในการเชื่อมโยงหน่วยเที่ยวก้องให้มาทำงานร่วมกัน การบูรณาการแนวคิดทั้งสามด้านจึงเป็นประโยชน์ต่อการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ McDonald (2011) ซึ่งมองว่า “การขยายขอบเขตอำนาจของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของรัฐ และการสร้างสถาบันบังคับใช้กฎหมายระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศมีความจำเป็นในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ” ดังนั้น มาตรการระหว่างประเทศและภายในประเทศจำเป็นต้องถูกออกแบบให้สอดประสานกันเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยระดับระหว่างประเทศ รัฐจำเป็นต้องลดป้อกจำกัดทางกฎหมายภายในลงและเพิ่มความสำคัญกับการเสริมสร้างความร่วมมือของภูมิภาคในรูปแบบของการจัดทำกฎหมายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ การนำกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจังและพัฒนาโครงสร้างสร้างการทำงานภายในภูมิภาคให้สามารถทำงานข้ามประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (MacGibbon, 1997) ส่วนระดับภายในประเทศ รัฐจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนโดยต้องแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อสร้างข้อจำกัดทั้งทางกฎหมายและทางสังคมต่อองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ก้องเกียรติ อภัยวงศ์, 2546)

វិធីការគីកម្មា

การศึกษาครั้งนี้ให้รับเป็นบริสุทธิ์จัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมมนากลุ่มโดยได้ระดมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้บังคับใช้กฎหมายจากประเทศอาเซียนเพื่อสรุปภาพรวมของปัญหาอุปสรรค และเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาในลักษณะต่าง ๆ โดยการบูรณาการแนวคิดทั้งสามด้านเป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการจัดการปัญหาของภาระกฎหมายชาติของภูมิภาคอาเซียน

ภาพรวมของการบูรณาการยุทธิกรรมทางอาชญาของอาเซียนในปัจจุบัน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียน ผู้เขียนได้สำรวจข้อมูลพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยอาเซียนใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่ โครงสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ระบบงานยุติธรรม และโภททางอาญา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศไทยอาเซียนและปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในตอนต่อไป

โครงสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการศึกษาภาพรวมกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนพบว่า โครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายหลักประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ โดยมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันตามที่กฎหมายของแต่ละประเทศบัญญัติไว้ แม้ว่าระบบกฎหมาย และกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันในเชิงประวัติศาสตร์ และพัฒนาการทางกฎหมาย เช่น กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (civil law) มี 5 ประเทศ ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา และอินโดนีเซีย และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบคอมmomลอนลอร์ (common law) มี 5 ประเทศ ได้แก่ เมียนมาร์ มาเลเซีย บруไนดารุสซาลาม และสิงคโปร์ และพิลิปปินส์ (พัชรา สินຄอยมา และคณะ, 2555) และในเชิงนโยบาย เช่น ในกรณีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตำรวจจะทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน และทำหน้าที่ราชทัณฑ์ด้วย หรือการแยกสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองออกจากโครงสร้างของตำรวจ รวมถึงการมีกระทรวงที่กำกับดูแลการปฏิบัติในเชิงนโยบายที่ต่างกัน และอาจมีหน่วยงานพิเศษที่เข้ามาเสริมการทำงานทำหน้าที่ของตำรวจ เช่น กรณีของประเทศไทยมีการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษทำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ แต่ถือว่าโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวมของอาเซียนไม่แตกต่างกันมากนัก และมีความทันสมัยพอสมควร กล่าวโดยสรุป คือ

- ตำรวจนำหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญา ดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศทั่วไป

- อั้ยการ ทำหน้าที่ในการฟ้องคดีต่อศาล การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคดีต่อศาล การคุ้มครองสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายแก่ประชาชน รวมถึงการสอบสวนร่วมกับเจ้าหน้าที่งานตำรวจนในบางคดี

- ศาล ทำหน้าที่ในการพิจารณาอุրรคติทั้งปวงที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของแต่ละประเทศ ตามที่พนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องมา โดยทั่วไปจะแบ่งประเภทคดีออกเป็นคดีแพ่งและพาณิชย์ และ คดีอาญา โดยในบางประเทศที่ประชาราชส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามจะมีศาลอิสลามที่เรียกว่า “ศาลอาหรือห์” ซึ่งพิจารณาพิพากษาเฉพาะในคดีเกี่ยวกับศาสนาและครอบครัว (สุวิมล พิษณุไพบูลย์)

และเดชอุดม บุญนาคิติ (ม.บ.ป.)

- ราชทัณฑ์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างการพิจารณาในขั้นศาลและที่ได้ถูกตัดสินให้ลงโทษจำคุก

ระบบงานยุติธรรม

รูปแบบการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไปของประเทศไทยจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนและจับกุม ขั้นตอนการฟ้องร้องดำเนินคดี ขั้นตอนการตัดสินพิจารณาคดี และขั้นตอนการลงโทษและรับโทษ โดยในแต่ละขั้นตอนอาจมีความแตกต่างในรายละเอียดบางประการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสืบสวนสอบสวนและจับกุมดำเนินคดี สำนักใหญ่จะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายตำรวจ โดยเริ่มต้นจากผู้เสียหายที่มา报案ทุกชิ้นต่อเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ สืบสวนพบเหตุและกล่าวหา เมื่อพบว่าคดีมีพยานหลักฐานเพียงพอเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าไปดำเนินการสืบสวนตรวจสอบ จับกุม นำตัวมาสอบสวน และควบคุมตัวระหว่างสอบสวนตามอำนาจที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีอำนาจควบคุมตัวได้ไม่เกิน 48 ชั่วโมง หลังจากนั้นจะต้องไปขออำนาจพนักงานอัยการหรือศาลในการควบคุมตัวต่อ เช่น ในกรณีของประเทศไทยต้องยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อขอให้มีการกักขังชั่วคราวได้ครั้งละไม่เกิน 3 เดือน และขอขยายได้ไม่เกิน 3 ครั้ง หรือในกรณีของไทยต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ฝากขังผู้ต้องหาได้ไม่เกินครั้งละ 12 วัน รวมทั้งหมดไม่เกิน 84 วัน เป็นต้น ทั้งนี้ จำนวนระยะเวลาในการควบคุมตัวและจำนวนในการสืบสวนสอบสวนขึ้นอยู่กับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ โดยในระหว่างการสอบสวน ผู้ต้องหาสามารถจัดหาทนายความร่วมพั้งการสอบสวนด้วยกีด้วย หรือในคดีสำคัญหรือที่มีโทษสูง รัฐต้องจัดหาทนายให้แต่ในกรณีของประเทศไทยเมียนมาร์ซึ่งปกครองด้วยระบอบทหาร อำนาจส่วนใหญ่จะอยู่ที่เจ้าพนักงานตำรวจ การสอบสวนโดยทั่วไปไม่ต้องมีทนายความร่วมพั้งการสอบสวน แต่ผู้ต้องหาอาจมีทนายความให้คำปรึกษาด้านคดีได้แต่ต้องรับจ้างเอง และในกรณีการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนที่กระทำการผิดกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ต้องมีสหิชชารีพเข้ามาร่วมสอบสวนแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยอาเซียนอื่น ๆ ที่มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และพนักงานอัยการเข้ามาร่วมสอบสวนด้วย

สำหรับการจับกุมผู้ต้องหา พบว่า ตำรวจจะจับกุมผู้ต้องหาได้ 2 กรณี คือ จับตามหมายจับที่ออกโดยศาลหรืออัยการสูงสุด และจับโดยอาศัยเหตุซึ่งหน้า โดยเหตุที่จะออกหมายจับและหมายตันเป็นไปตามที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศกำหนดไว้ เช่น มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่กี่ปีขึ้นไปหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (พัชรา สินลอยมา และคณะ, 2555)

ขั้นตอนที่ 2 การฟ้องร้องดำเนินคดี หลังจากการบرمพยานหลักครบถ้วนสมบูรณ์และมีหลักฐานพอฟ้องผู้ต้องหาได้ว่ากระทำผิดจริง โดยทราบตัวผู้กระทำผิดไม่ว่าจะมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมหรือไม่เมื่อตัวผู้ต้องหาถูกตัวตาม ฝ่ายตัวจะจะสรุปสำนวนการสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลที่รับผิดชอบ โดยมีกำหนดระยะเวลาในการที่จะต้องยื่นฟ้องคดีให้ทันเวลา ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอัตราโทษ เนื่อง พนักงานอัยการใน สถาปัตย์ต้องพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 15 วัน หากเกินกว่าหนึ่นถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่พนักงานอัยการของประเทศไทยยื่นนามต้องฟ้องคดีต่อศาลให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลา 20 วัน สำหรับความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้มีโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี และภายในระยะเวลา 30 วัน สำหรับความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้มีโทษจำคุกเกินกว่า 7 ปี จำคุกตลอดชีวิต และประหารชีวิต นับแต่วันที่ได้รับสำนวนการสอบสวน แต่สามารถขอขยายเวลาในการฟ้องได้โดยขึ้นอยู่กับอัตราโทษ ซึ่งพนักงานอัยการจะมีหน้าที่สำคัญ กล่าวคือ การฟ้องคดีต่อศาล การสั่งสอบสวนเพิ่มเติมและระงับคดี หรือระงับคดีชั่วคราวพยานหลักฐาน (พัชรา สินลอยมา และคณะ, 2555)

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนการฟ้องคดีในบางประเทศ เช่น ในประเทศไทยมีการฝ่ายต่อรองฝ่ายโจทก์ที่ในการฟ้องคดีต่อศาลด้วย โดยพนักงานอัยการมีอำนาจเพียงแค่เห็นพ้องหรือไม่เห็นพ้องจากนั้นจะส่งเรื่องกลับมาให้ตัวเองยื่นฟ้องต่อศาลโดยส่งสำเนาการสอนสอนพัวพือมตัวผู้กระทำผิด (จำเลย) ต่อศาล แต่หากผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ศาลจะไต่สวนมูลฟ้องและในคดีที่ผู้ต้องหาเป็นเยาวชนจะมีผู้พิพากษาสามทบเข้าร่วมพิจารณาคดี (พชร. สินลอยมา และคณะ, 2555)

ขั้นตอนที่ 3 การตัดสินพิจารณาคดี การพิจารณาคดีในขั้นศาลจะเริ่มจากศาลชั้นต้นในการพิจารณาอรรถคดีทั้งปวงที่พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาล โดยหากมีการพิพากษาลงโทษประการใดแล้ว หากฝ่ายจำเลยไม่พอใจคำตัดสินสามารถยื่นคำร้องอุทธรณ์คดีต่อศาลอุทธรณ์ได้ ซึ่งมีกำหนดระยะเวลาในการยื่นคำร้องไว้ เช่น ภายใน 15 วัน ในกรณีของประเทศไทยเดียว หรือภายใน 30 วัน ในกรณีของประเทศไทยหรือมาเลเซีย นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา โดยศาลมีอำนาจกลับคำพิพากษาหรือยืนตามคำพิพากษาศาลมั่นตั้นก็ได้ นอกจากนี้ หากศาลมพบว่ามีการกระทำมิชอบด้วยกฎหมายหรือพบการกระทำที่ยังไม่ถูกลงโทษ คณะกรรมการพิพากษาของประเทศไทยมีอำนาจยกคดีขึ้นเพื่อพิจารณาใหม่ได้ และหากผลของคำพิพากษาศาลอุทธรณ์เป็นเช่นไร คู่ความสามารถยกคดีขึ้นสู่ศาลอุทธรณ์หรือศาลมีภัยได้ คำพิพากษาศาลมีภัยถือเป็นที่สุด และคำพิพากษาของศาลมีผลบังคับตามกฎหมายเมื่อพ้นระยะเวลาอุทธรณ์หรือภัยก้าวแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 การรับไทย และอภัยไทย หลังจากที่ศาลได้ตัดสินลงโทษและไม่มีการอุทธรณ์ หรือฎีกาในคดีแต่ละลักษณะ จำเลยจะถูกบังคับคดีตามคำพิพากษา โดยในกรณีที่ถูกตัดสินลงโทษ จำคุก หรือจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต จำเลยจะถูกส่งตัวไปจำคุกที่ฝ่ายราชทัณฑ์บังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา ซึ่งในหลายประเทศจะมีวิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแตกต่างกันอออกไป

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทย และการให้ความสำคัญต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างไร้ความเหลือเชื่อ ทุกประเทศจะมีการแยกประเภทผู้ต้องขังเป็นชายและหญิง ซึ่งรวมถึงสถานพินิจที่ควบคุมตัวเด็กด้วย โดยในหลายประเทศเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังที่มีความร้ายแรงของตัวเองได้เข้าสู่กับความร้ายแรงของคดี ไทยที่ได้รับและความประพฤติของผู้ต้องขัง นอกจากนี้ ในการนี้ที่ประเทศไทยมีความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา กับประเทศไทยผู้ร้องขอ และมีการขอรับตัวนักโทษกลับไปดำเนินการเอง ก็สามารถกระทำได้ นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเทศไทยในกลุ่มสมาชิกอาเซียนจะมีกระบวนการให้กับไทย โดยเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังหรือญาติยื่นคำร้องเพื่อขออภัยไทยหรือขอพระราชทานอภัยไทยได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารงาน ความร้ายแรงของความผิด และอัตราโทษที่ได้รับด้วย

สำหรับอำนาจในการออกหมายจับ หมายค้น และหมายปล่อยชั่วคราวหรือการอนุญาตให้ประกันตัวเป็นบทบาทหน้าที่ของศาล โดยในการปล่อยตัวชั่วคราวอาจต้องใช้หลักทรัพย์เป็นประกันและต้องมีบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้ค้ำประกัน

3. โทษทางอาญา

การลงโทษในทางอาญาของประเทศไทยอาเซียนมีหลายระดับขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิด โดยเริ่มตั้งแต่เบาไปหนัก ได้แก่ บริการสาธารณสุข คุมประพฤติ ใช้แรงงาน ปรับ รับทรัพย์ กักขัง จำคุก จำคุกตลอดชีวิต และประหารชีวิต และอาจมีโทษลักษณะอื่น เช่น การเมี้ยนในประเทศไทยมาเลเซีย และสิงคโปร์ สำหรับความผิดบางประเภทที่ต้องการให้เกิดความหลาบจำ แต่ในหลายประเทศแม้จะผู้กระทำผิดจะถูกตัดสินประหารชีวิตก็ตามแต่ในทางปฏิบัติยังคงให้รอโทษดังกล่าวโดยให้จำคุกตลอดชีวิตไว้ก่อน โดยอาจมีสาเหตุมาจากการอยู่ระหว่างแก่ไขกฎหมาย หรือประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและศาสนา เช่น ในกรณีของประเทศไทย ไม่ได้มีการลงโทษประหารชีวิต มาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว แต่สำหรับกรณีของประเทศไทยมาเลเซียอำนาจในการสั่งโทษได้ แต่ในเรื่องการให้กับไทยเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ ในบางประเทศ จะพบว่า จำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลอาจไม่มากนักเนื่องจากมีกระบวนการไก่ล่าเกลี้ยเข้ามาช่วยในการประนีประนอมระหว่างคู่พิพาทด้วยกลไกของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นหรือทางฝ่ายปกครอง เช่น ตำบลหรือหมู่บ้าน เข้ามาช่วยในการยุติคดี ซึ่งพบมากในประเทศไทยที่ความขัดแย้งไม่สูงมาก เช่น กรณีของประเทศไทย เป็นต้น (พัชรา สินลอยมา และคณะ, 2555)

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมของแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีกฎหมายภายในและขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐอาเซียนไม่อาจปฏิเสธได้ว่า อาชญากรรมยุคปัจจุบันมีรูปแบบการกระทำผิดที่เป็นเครือข่ายชั้นและข้ามดินแดนมากขึ้นซึ่งเป็นปัญหาต่อการบังคับใช้กฎหมายภายในของแต่ละรัฐ (ประพันธ์ นัยโกรวิท และประราน จุพาราโรจน์มนตรี, 2546) แม้ว่าความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเป็นประโยชน์อย่างมากทั้งในแง่ปริมาณ ความถี่ และรูปแบบ

โดยเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ (สุนิสา สถาพรเลิริมสุข, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2555) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา การกระทำผิดข้ามดินแดนในภูมิภาคอาเซียน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะอาชญากรรมในลักษณะองค์กรข้ามชาติ เช่น การฉ้อโกงผ่านระบบ โทรศัพท์ทางไกลข้ามประเทศ (คอลเซ็นเตอร์) การหลอกลวงหญิงต่างชาติเพื่อมารับจ้างตั้งครรภ์ ในประเทศไทย (อุ้มบุญ) การลักลอบขนยาเสพติดของคนแอฟริกา และการปลอมแปลงบัตรเครดิต เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะขับขันเกี่ยวกันหลายพื้นที่ที่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือระหว่างหน่วยงาน บังคับใช้กฎหมายและหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก (กองเกียรติ อกภิวงศ์, 2546) ด้วยเหตุนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจึงมีความจำเป็น ต่อการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ

ความร่วมมือทางอาชญาการระหว่างประเทศของภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบัน

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคอาเซียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในเชิงปริมาณ ความรุนแรง และรูปแบบการกระทำความผิด องค์กรอาชญากรรมกลุ่มหลัก ๆ เช่น การก่อการร้ายข้ามชาติ การค้ามนุษย์ การลักลอบขนคนข้ามชาติ แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติดข้ามชาติ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ได้ใช้ประเทศอาเซียนเป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางในการกระทำความผิด (Sauterey, 2008; กองเกียรติ อกภิวงศ์, 2546; กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2555) แม้ว่าโน้ตบุ๊กการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในประเทศอาเซียนบางประเทศ เช่น การค้ามนุษย์ และการค้ายาเสพติด ได้ถูกจัดเป็นวาระแห่งชาติและมีความร่วมมือระหว่างรัฐมากขึ้น แต่อาชญากรรมข้ามชาติยังคงมีแนวโน้มขยายตัวอันเนื่องมาจากการแตกต่างของกฎหมายภายในเจตนาของรัฐ และความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มจะทำงานร่วมกันลักษณะเครือข่ายและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มมากกว่าในอดีต หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันให้มากขึ้นเพื่อรองรับต่อการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติ สำหรับความร่วมมือระหว่างประเทศของภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบันมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดังนี้

ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาแบบเป็นทางการ

ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาแบบเป็นทางการจะปรากฏในลักษณะสนธิสัญญา อนุสัญญา กฎหมาย กฎบัตร พิธีสาร ความตกลง กติกา ฯลฯ ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ โดยทั่วไปมักจะกระทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรและมีผลผูกพันคู่สัญญา รัฐภาคีจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีในสนธิสัญญาและตามมาตรา 27 ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยเรื่องกฎหมายสนธิสัญญา ถ้าทั้งไม่สามารถย้างบทัญญตี

ของกฎหมายภายในเพื่อเป็นเหตุในการไม่ปฏิบัติตามสนธิสัญญา² (Malanczek, 2000) ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงจำเป็นต้องวางแผนข้อกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการปรับใช้สนธิสัญญากับระบบกฎหมายภายในของประเทศไทย เช่น ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อรองรับพันธกรณีที่มีตามอนุสัญญาต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร เป็นต้น ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาแบบเป็นทางการสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ กล่าวคือ

ระดับระหว่างประเทศ

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศฉบับสำคัญที่เปิดโอกาสให้ประเทศที่เป็นภาคีมาร่วมมือกันในการต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางด้านการเมือง การปกครอง วัฒนธรรม และเชื้อชาติของประเทศไทย โดยอนุสัญญาฯ ได้วางหลักเกณฑ์พื้นฐานอย่างกว้างให้ประเทศสมาชิกต้องนำเข้าไปบัญญัติไว้เป็นกฎหมายใน โดยมีขอบเขตที่น่าสนใจ ได้แก่ ความผิดทางอาญาของการเข้าร่วมในองค์กรอาชญากรรม การฟอกเงิน และการทุจริตคอร์รัปชันและมาตรการตอบโต้ความรับผิดชอบของนิติบุคคล การฟ้องร้องและการพิพากษา การยึดทรัพย์ ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการยึดทรัพย์ เนตอำนาจศาล การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การส่งมอบตัวผู้ต้องคำพิพากษา ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา การสืบสวนร่วมกัน เทคนิคการสืบสวนพิเศษ การจัดทำฐานข้อมูลความผิดทางอาญา การป้องกันพยาบาล มาตรการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และการร่วมร่วม การแลกเปลี่ยน และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่นำไปขององค์กรอาชญากรรม เป็นต้น

ระดับภูมิภาค

สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของอาเซียน ค.ศ. 2004³

² อนุสัญญารุ่งเรืองนกว่าด้วยเรื่องกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ได้ให้คำนิยามไว้ในมาตรา 2 ย่อหน้า 1a ว่า สนธิสัญญา หมายถึง ความตกลงระหว่างประเทศซึ่งกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างรัฐและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะกระทำขึ้นเป็นเอกสารฉบับเดียวหรือหลายฉบับและไม่ว่าจะเรียกว่าอย่างไรตามอ้างถึงใน จตุรนต์ ติระวัฒน์. (2547). กฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 78-79

³ สนธิสัญญา ได้ร่วมลงนามโดยประเทศไทย 8 ประเทศ ประกอบด้วย บรูไนดารุสซาลาม สาธารณรัฐ อินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐพิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ราชอาณาจักรกัมพูชา และสหภาพพม่า โดยประเทศไทยได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาดังกล่าวเมื่อปี 2556

ซึ่งเป็นเครื่องมือทางกฎหมายสำคัญระดับกฎหมายที่ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายสำหรับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในการให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือระหว่างรัฐต่อรัฐในกฎหมายอาชญาในเรื่องทางอาชญาไว้หลายรูปแบบ แต่มีลักษณะที่น่าสนใจกว่าสนธิสัญญาที่วิภาคคือหรือพหุภาคีทั่วไปกล่าวคือ ได้วางหลักเกณฑ์ความช่วยเหลือระหว่างประเทศอาชญาณไว้มากกว่าสนธิสัญญาสองฝ่ายทั่ว ๆ ไป เช่น การจัดทำให้ชึ้นเอกสารและบันทึกอื่น ๆ ที่ประจานให้ประโภชน์ได้ ค่าใช้จ่าย ซึ่งแบ่งออกว่า ประเทศสมาชิกอาชญาณที่ได้ลงนามรับรองสนธิสัญญាតั้งกล่าวมีพันธกรณีที่จะต้องนำเอาเงื่อนไขและข้อบทต่าง ๆ ไปกำหนดเป็นกฎหมายภายในเพื่อบังคับใช้ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน⁴ อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาอาชญาณฉบับนี้มีข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาทั่วไปโดยรัฐผู้รับคำร้องขอสามารถปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือได้ หากคำร้องขอเข้ามายังคดีที่เกี่ยวนี้องกับประเด็นทางการเมือง เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ชาติกำเนิด สัญชาติ และความผิดทางทหาร รวมถึงคดีความมั่นคงในลักษณะอื่น ๆ สนธิสัญญา ได้เปิดโอกาสให้ผู้ประสานงานกลางของแต่ละรัฐสามารถลั่นคำร้องขอความช่วยเหลือและการติดต่อประสานงานผ่านทางช่องทางตำรวจน้ำท่า (INTERPOL) หรือองค์การตำรวจน้ำอาชญาณ (ASEANAPOL) ในสถานการณ์เร่งด่วนได้ จึงทำให้ข้อมูลและพยานหลักฐานที่ได้จากการประสานงานทางคดีผ่านช่องทางดังกล่าวได้รับการยอมรับในกระบวนการพิจารณาข้อหาความไม่สงบดังนั้น การที่สนธิสัญญาได้ระบุถึงกลไกการประสานงานดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการยอมรับถึงความถูกต้องในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศโดยปริยาย

⁴ ปัจจุบัน ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมิส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นกฎหมายอนุวัติการเพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญา โดยได้เริ่มมีผลบังคับใช้แล้วตั้งแต่เดือนกันยายน 2556 และสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดทำข้อตกลงการปฏิบัติหน้าที่ในคดีระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจนครบาล กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมทั้งออกกฎหมายบังคับประกอบพระราชบัญญัติดังนั้นด้วย

ระดับทวิภาคี

สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน⁵ สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือชี้งกันและกันทางอาญา⁶ สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ⁷ รวมถึงข้อตกลงระหว่างรัฐบาลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา เรื่อง ความร่วมมือทวิภาคี ว่าด้วยการขัดการค้าเด็กและหญิงและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ ค.ศ. 2003 และบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก ค.ศ. 2003 เป็นต้น เป็นกฎหมายที่มีผลผูกพันระหว่างสองประเทศซึ่งคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมของประเทศที่มาร่วมลงนามเป็นลำดับ

กฎหมายระหว่างประเทศในระดับทวิภาคีได้ช่วยทำให้การทำงานของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็วมากขึ้นเนื่องจากมีพันธกรณีระหว่างรัฐในการที่จะต้องปฏิบัติตามหากมีกรณีเข้าตามเงื่อนไขที่วางไว้ อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบ พบว่า กฎหมายระหว่างประเทศระดับทวิภาคีของกฎหมายอาชีญนัยมีมากรนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นประเด็น

⁵ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition Treaty) เป็นเครื่องมือทางการศาลหรือความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาเพื่อเปิดโอกาสให้รัฐหนึ่งสามารถใช้อำนาจทางการศาลของตนเหนือคดีที่เกิดขึ้นในดินแดนของตนเอง แต่ผู้กระทำความผิดในขณะนั้นกลับอยู่ในดินแดนหรืออาณาเขตของอีกรัฐหนึ่ง โดยการส่งมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้นั้นในการกระทำความผิดทางอาญาในดินแดนของรัฐที่ข้อให้ส่งตัวบุคคลผู้นั้นเพื่อนำตัวไปดำเนินคดีหรือลงโทษในดินแดนของรัฐที่ร้องขอ แต่ก็มีได้หมายความว่า หากไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันไว้จะไม่สามารถสร้างความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศได้เลย เพราะรัฐยังคงสามารถมีความร่วมมือทางอาญากับรัฐอื่น ๆ ได้โดยอิสัยหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้นฐานของพันธมิตรระหว่างประเทศหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ และหลักความยุติธรรม หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า ความร่วมมือทางการยุติธรรม

⁶ สนธิสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (Mutual Assistance in Criminal Matters Treaty) เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่เปิดโอกาสให้รัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง หรืออีกหลาย ๆ รัฐ สามารถให้ความช่วยเหลือระหว่างกันได้ตามพันธกรณีที่ตกลงกันไว้บนพื้นฐานของประโยชน์ต่างตอบแทน โดยมองตามความเป็นจริงว่า อาชญากรรมสามารถเกิดขึ้นในทุกแห่งบนโลก และอาชญากรไม่ว่าจะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยพื้นที่และเวลาในการกระทำผิดและหลบหนี ดังนั้น จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนคดีเพื่อนำพยานหลักฐานที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการทางศาลได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม

⁷ สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ (Prisoner Transfer Treaty) เป็นข้อตกลงที่กำหนดถึงวิธีการในการโอนตัวนักโทษที่ได้รับทางอาญาในรัฐหนึ่ง เรียกว่า รัฐผู้โอนกลับไปรับโทษในอีกรัฐหนึ่งซึ่งเรียกว่า รัฐผู้รับโอน เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานยุติธรรมภายใต้ความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญาโดยวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้บุคคลผู้ต้องโทษมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมอย่างเป็นผลลัพธ์จริงด้วยการให้โอกาสแก่ผู้สูญเสียอิสรภาพเพื่อการกระทำการฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิดที่มีสัญชาติของประเทศของตน และเพื่อประโยชน์ในการที่แต่ละประเทศจะได้ให้การอบรมแก่ไขพื้นผู้จิตใจผู้กระทำความผิดที่มีสัญชาติของประเทศของตนให้เป็นผลเมื่อถึงต่อไป

ที่ได้รับการผลักดันหรือสนับสนุนจากการประท้วงประเทศไทย เช่น บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลที่เกี่ยวกับการต่อต้านการค้ามนุษย์ และการต่อต้านการก่อการร้าย ดังนั้น ในโอกาสที่ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและยังไม่ได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างครอบคลุม รัฐอาเซียนจึงควรผลักดันให้มีกรอบความร่วมมือในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคีให้มากขึ้น

ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาแบบไม่เป็นทางการ

ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาแบบไม่เป็นทางการมีหลักขั้นตอน โดยเน้นความร่วมมือในเชิงนโยบายและปฏิบัติเป็นสำคัญ แม้ว่าประเทศคู่เจรจาหรือประเทศที่เข้ามาร่วมเป็นพันธมิตรจะไม่ได้มีพันธกรณีที่เคร่งครัดที่จะต้องปฏิบัติตามความตกลงที่เกิดขึ้น หรือตามมาตรฐานระหว่างประเทศในเชิงการทูตเท่ากับความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาแบบเป็นทางการที่ยึดถือตัวบทกฎหมายหรือหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่รูปแบบความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการได้ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และพัฒนาไปเป็นความสัมพันธ์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาชญาแบบไม่เป็นทางการซึ่งทำให้การประสานความร่วมมือในการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ ความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ

ในระดับนโยบาย

- การประชุมรัฐมนตรีอาชีวินต้านอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime - AMMTC) เป็นการประชุมเพื่อร่วมรับการประชุมในระดับรัฐมนตรีของประเทศอาชีวินต้านๆ และกำกับนโยบายด้านความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ เกิดขึ้นตามมติที่ประชุมสุดยอดอาชีวินต้านฯ เป็นทางการครั้งที่ 5 ที่กรุงเทพฯ เมื่อปี 2538 เพื่อให้เป็นกลไกระดับภูมิภาคในการกำกับและดำเนินการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงและขยายตัวมากขึ้น โดยจัดขึ้นเป็นประจำทุก 2 ปี ในครั้งล่าสุดจัดขึ้นเมื่อปี 2015 ที่ผ่านมา ณ ศูนย์ประชุมชาเลนจ์ การประชุมดังกล่าวเป็นการหารือแนวทางร่วมกันในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญ ได้แก่ การต่อต้านการก่อการร้าย การค้ามนุษย์ และการประชุมร่วมกับประเทศคู่เจรจา เป็นต้น

- การประชุมเจ้าหน้าที่อาชูโสอาเชียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (Senior Official Meeting on Transnational Crime - SOMTC) เป็นกลไกที่เน้นความร่วมมือด้านการบังคับใช้กฎหมายและการเสริมสร้างศักยภาพในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามในระดับ

ปฏิบัติของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย เช่น ในรูปแบบของการประชุมล้มม่าน⁸ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยในภูมิภาคอาเซียนทั้ง แบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยเป็นเท็จในการผลักดันข้อเสนอใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้มากขึ้น เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูล การฝึกอบรม และการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น นอกจากนี้ กระบวนการประชุมดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศไทยคู่เจรจา⁹ ให้เป็นรูปธรรมตามเอกสารแสดงการณ์ทางการเมืองที่ได้มีการลงนามกันใน รูปแบบแผนงานที่ระบุกิจกรรมความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประเทศไทยดำเนินแต่ละสาขาของ อาชญากรรมข้ามชาติทำหน้าที่ประสาน หารือ และแลกเปลี่ยนความร่วมมือกับประเทศไทยคู่เจรจาอันจะ ส่งผลให้ก่อรุ่มประเทศไทยเชี่ยนสามารถแสวงประโยชน์สูงสุดจากการที่เป็นที่น่าเชื่อถือ ให้หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนำนโยบาย ด้านอาชญากรรมข้ามชาติตั้งกล่าวไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ในระดับปฏิบัติ

- การประชุมกระบวนการบาหลี (Bali process)¹⁰ เป็นกลไกความร่วมมือของภูมิภาคเอเชีย- แปซิฟิกที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศไทยในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ข้ามชาติโดยเฉพาะในเรื่องการค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย เนื่องจากประเด็นเรื่อง การค้ามนุษย์และการขนคนข้ามชาติโดยเฉพาะทางเรือเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยในภูมิภาคนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวทีระดับภูมิภาคในการหารือและกำหนดแนวทางร่วมกันในการจัดการ กับปัญหาการค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการนำกรองผ่านหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายด้วย กันในรูปของเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมาย การวางแผนการตรวจสอบเชิงเมืองที่มีประสิทธิภาพ การตรวจสอบกันตามแนวข่ายแผน เป็นต้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมกระบวนการบาหลี มีตั้งแต่การดำเนินการในเชิงนโยบายของภูมิภาคในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติไปจนถึง การพัฒนากลไกด้านกฎหมายโดยส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถร่วมมือระหว่างกันใน

⁸ การประชุมจะมุ่งเน้นความร่วมมือของภูมิภาคอาเซียนและประเทศไทยในหัวข้อการประชุมที่เกี่ยวข้อง 8 หัวข้อ ประกอบด้วย การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การลักลอบค้าอาวุธ การฟอกเงิน โจรลักดัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

⁹ ประเทศไทยคู่เจรจาในกรอบการประชุม SOMTC ประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และอินเดีย

¹⁰ ปัจจุบันประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 44 ประเทศ และ 2 องค์กรระหว่างประเทศ และมีประเทศไทยลังกังการณ์ อีก 29 ประเทศ ดูรายละเอียดใน <http://www.baliprocess.net>

หลักหลาຍມືດີເພື່ອໃຫ້ສາມາດຈັດກັບປັບປຸງຫາອາຫນາກຮົມບ້າມາຫາດີອ່າງມີປະລິຫິກພາກມາກົ້ນ ເຖິງກາງອອກກູ່ມາຍກາຍໃນປະເທດແລ້ວມາຕຽກກາງກາງປຶ້ມກັນແລ້ວຄວາມໜ່ວຍເຫຼືອຕ່ອເຫັນວ່າມີການ
ກັບປັບປຸງຫາອາຫນາກຮົມບ້າມາຫາດີອ່າງມີປະລິຫິກພາກມາກົ້ນ ເຖິງກາງອອກກູ່ມາຍກາຍໃນປະເທດແລ້ວມາຕຽກກາງກາງປຶ້ມກັນແລ້ວຄວາມໜ່ວຍເຫຼືອຕ່ອເຫັນວ່າມີການ
ເສີມສ້າງຢືນວ່າມີຄວາມສາມາດປະເທດໃນຮູບແບບຂອງໂຄຮງການຝຶກອົບຮົມ

- การประชุมหัวหน้าตำรวจออาเซียน (ASEAN Chiefs of Police Conference – ASEANAPOL) เป็นกลไกความร่วมมือระหว่างองค์การตำรวจออาเซียนในระดับปฏิบัติ¹¹ โดยเป็นผลมาจากการความตระหนักรถึงผลร้ายของอาชญากรรมข้ามชาติต่อการเติบโตและการพัฒนาในภูมิภาค และต่อสังคมอาเซียนโดยรวม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนระบบเบี้ยบและกฎหมายที่ใช้กันร่วมกันในภูมิภาค อาเซียน ส่งเสริมการพัฒนาและการดำเนินงานที่เป็นระบบในการบังคับใช้กฎหมายและการรักษาความสงบเรียบร้อย เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจ และความสามัคคีของตำรวจออาเซียนในการต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพความสามารถทั้งในระดับองค์กร และบุคคลากร และเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรตำรวจนายังในภูมิภาคอาเซียนให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการประชุมจะอยู่ในรูปແลงการณ์ร่วมที่เป็นข้อเสนอแนะหัวหน้าตำรวจออาเซียนที่จะเป็นเพียงกรอบนโยบายกว้าง ๆ และไม่มีพันธะผูกพันทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ແลงการณ์ดังกล่าวถือเป็นเจตจำนงร่วมของผู้นำองค์กรบังคับใช้กฎหมายหลักของแต่ละประเทศที่จะต้องใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถในอันที่จะปฏิบัติตามให้ได้

- การประสานความร่วมมือทางอาญาผ่านองค์การตำรวจนานาชาติระหว่างประเทศ (International Criminal Police Organization –INTERPOL) หรือเรียกทั่วไปว่า องค์การตำรวจนานาชาติ ซึ่งเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เป็นหน่วยประสานงานกลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ และช่วยเหลือกันในการติดตามจับกุมผู้กระทำ

¹¹ ประกอบด้วยสำนักงานสำรวจจากประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ และคู่เจรจาอีก 5 ประเทศ และ 2 องค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลี นิวซีแลนด์ สำนักงานเลขานุการอาเซียน และสำนักงานเลขานุการองค์การสำรวจสากล เนื้อหาสาระของ การประชุมจะประกอบด้วยอาชญากรรมข้ามชาติ 9 ฐาน ความผิด และ 3 ประเด็นความร่วมมือ ประกอบด้วย การลักลอบค้ายาเสพติด การก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การฉ้อโกงทางทะเล อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การใช้เอกสารเดินทางปลอม การฉ้อโกงข้ามชาติ ฐานข้อมูลตำรวจนานาชาติ ความร่วมมือทางอาชญา และการฝึกอบรมระหว่างประเทศ อาเซียน โดยจะเป็นการเสนอถึงสถานการณ์ทั่วไป สภาพปัญหาของอาชญากรรม รวมถึงเสนอกรอบกฎหมาย และมาตรการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาต่อไป ศูนย์ประสานงานอาเซียนได้ใน <http://www.aseanapol.org/information/dialogue-partners>

ผิดมาลงโทษ¹² ผ่านช่องทางตำรวจสากล คือ ระบบข้อมูลข่าวสารตลอด 24 ชั่วโมง (I-24/7) ซึ่งเป็นการส่งและรับข้อมูลผ่านแหล่งข้อมูลกลาง (server) ของตำรวจสากลที่มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสสำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอาชญากรรมระหว่างกันเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติหรือคดีที่อาชญากรหลบหนีไปต่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ ในรูปแบบของหมายตำรวจสากล (INTERPOL Notices) 8 ประเภท¹³ ตามลักษณะของประเภทคดีและคำร้องขอความร่วมมือที่กำหนดไว้ตามระเบียบการใช้หมายตำรวจสากล เช่น หมายสีแดงใช้สำหรับการติดตามบุคคลที่เป็นที่ต้องการตัวเพื่อส่งกลับไปดำเนินคดีหรือรับโทษทางอาญาในประเทศผู้ร้องขอหรือหมายสีดำใช้สำหรับติดตามบุคคลสูญหาย เป็นต้น เพื่อให้ประเทศสมาชิกตำรวจสากลช่วยเหลือในการสืบสวนสอบสวนและติดตามอาชญากรข้ามชาติที่หลบหนีจากประเทศหนึ่งเข้าไปในอีกประเทศหนึ่ง¹⁴ คดีอาชญากรรมสำคัญที่น่าสนใจ ได้แก่ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด

¹² องค์การตำรวจน้ำ กล่าวตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศฝรั่งเศส ในปี 1914 ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกรวม 190 ประเทศ สำนักงานเลขานุการองค์การตำรวจน้ำ ตั้งอยู่ที่เมือง Lyon ประเทศฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเทคโนโลยีอาชญากรรมต่อองค์การตำรวจน้ำ หรือต่อสำนักงานกลางแห่งชาติ (National Central Bureau; NCB) ซึ่งเป็นกลไกของประเทศสมาชิกที่สำคัญในการดำเนินงานประสานการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน โดยองค์การตำรวจน้ำจะมีบทบาทในการเป็นช่องทางการติดต่อประสานความร่วมมือกับระหว่างประเทศสมาชิกผ่านระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการต่อสู้กับอาชญากรรมและอาชญากรรมข้ามชาติในศตวรรษที่ 21 โดยคิดคำนึงถึงความต้องการของประเทศสมาชิก ได้แก่ การก่อการร้าย การค้ามนุษย์ ยาเสพติดให้โทษ การลักลอบขนคนผิดกฎหมาย อาชญากรรมทางการเงิน อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ การลักลอบขนสินค้าผิดกฎหมาย โจรลักด้ การลักไถ夷วัตถุโบราณ การลักลอบขนยาผิดกฎหมาย อาชญากรรมของค์กร นักโทษหนี และอาชญากรรมคุกคาม เป็นต้น ดูรายละเอียดได้ใน <http://www.interpol.int/About-INTERPOL/Overview>

¹³ หมายตัวรวจสากล (INTERPOL Notices) เป็นคำร้องขอความร่วมมือ หรือการแจ้งเตือนระหว่างประเทศที่ง่ายๆ อนุญาตให้ตัวรวจของประเทศสมาชิกแบ่งปันข้อมูลกัน สารสำคัญระหว่างกัน ได้แก่ จัดทำและเผยแพร่โดยสำนักงานเลขานุการตัวรวจสากลตามคำร้องขอของสำนักงานกลางแห่งชาติหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายของประเทศสมาชิก ซึ่งจะเผยแพร่ด้วยภาษาทางการ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, และสเปน โดยแบ่งหมายออกเป็น 8 ลักษณะ ประกอบด้วย หมายสีแดง หมายสีดำ หมายสีส้ม หมายสีฟ้า หมายสีเหลือง หมายสีเขียว หมายสีเขียว และหมายสีขาว รายละเอียดได้ใน <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>

¹⁴ ตัวอย่างความร่วมมือที่น่าสนใจ เช่น การประสานงานของตัวรวจสากลในการจับกุมนายไบรอัน สมิธ บุคคลที่เป็นที่ต้องการตัวตามหมายแดงตัวรวจสากล และเป็นผู้ต้องหาตามหมายจับของสำนักงานสืบสวนกลางสหราชูปเบริกา (เออปีโอ) ในข้อหาล่วงละเมิดทางเพศเด็กและบุตรหันหลังในปี พ.ศ. 2532 ในลาสเวกัส และได้หลบหนีมาอยู่ในพื้นที่ จ.น่าน เป็นครูสอนพิเศษวิชาภาษาอังกฤษให้กับเด็กนักเรียนในโรงเรียนบ้านปรางค์ ต.บ้านปรางค์ อ.ปัว จ.น่าน โดยหลังจากแจ้งข้อหาตัวรวจสากลได้ควบคุมตัวไปดำเนินการเพื่อส่งไปดำเนินคดีที่ประทศสหราชูปเบริกาตามข้อหักด�เงื่องสั่งห้ามดำเนินต่อไป เป็นต้น (ข้อมูลจากฝ่ายตัวรวจสากลและประสานงานภูมิภาค 3 กองการต่างประเทศ สำนักงานตัวรวจแห่งชาติ)

ກາຮັກລອບຂນຄນິດກູ່ໝາຍ ອາຫຼຸາກຮ່ວມທາງກາຮເງິນ ອາຫຼຸາກຮ່ວມຄອມພິວເຕອີ່ ກາຮັກລອບ
ຂນສິນຄ້າພິດກູ່ໝາຍ ກາຮັກໝ່ໄມ້ວັດຖຸໂບຮານ ກາຮັກລອບຂນຍາພິດກູ່ໝາຍ ອາຫຼຸາກຮ່ວມອົງຄໍກ
ຕລອດຈົນກາຮຕິດຕາມບຸດຄຸຄລ່ຫບໍ່ກາຮດຳເນີນຄົດໝາຍ ແລະ ອາຫຼຸາກຮ່ວມຄ່າພິພາກໝາ ແລະ ອາຫຼຸາກຮ່ວມສົງຄຣາມ
ເປັນຕົ້ນ

- ກາຮປະສານງານຝ່ານສຳນັກງານນາຍຕໍ່ກາຮປະສານງານປະຈຳສານຖຸ (Police Liaison Office) ໂດຍມີນາຍຕໍ່ກາຮທີ່ເປັນຜູ້ແທນຂອງສຳນັກງານຕໍ່ກາຮປະສານງານປະຈຳສານຖຸ ທີ່ຕັ້ງອູ່ໃນປະເທດຕ່າງ ມີໜ້າທີ່ໃນກາຮຕິດຕ່ອງປະສານງານໃນຄົດໝາຍຕ່າງ ທີ່ຜູ້ຕັ້ງທາໄດ້ຫລຸນໜີ້
ມາຍູ່ໃນປະເທດອາເຊີຍ ອີຈາກປະເທດອາເຊີຍໄປອູ່ຕ່າງປະເທດໃຫ້ເກີດຄວາມສະດວກຮັດເວົ້ວມາກີ່ນ
ທັງໃນດ້ານກາຮແລກເປົ່າຍືນຂໍ້ມູນ ກາຮແສວງຫາພາຍຫລັກສູ່ນ ແລະ ກາຮສ່ງແລະ ຖັບຕໍ່ກຳຮັງຂອງທາງກາຮຖຸ
ທີ່ເກີຍວ້ອງກັບຄົດໝາຍ ສຳນັກງານນາຍຕໍ່ກາຮປະສານງານດັ່ງລ່າວໄດ້ມືບທາຫລຳສັດໝູໃນກາຮຄືລາຍຄື
ອາຫຼຸາກຮ່ວມແລະ ອາຫຼຸາກຮ່ວມຂ້າມໜາຕີສຳດັບໝູທີ່ເກີດີ່ນໃນປະເທດໄທຢະແລກເຊີຍໃນຫລາຍຄືໂດຍ
ເຄພາະອ່າງຍິ່ງທຳໃຫ້ຂ້ອຈຳກັດດ້ານກູ່ໝາຍກາຍໃນນ້ອຍລົງແລະ ເກີດຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງກັນມາກີ່ນ¹⁵
(ເກມາ ສຸບຮມຍີ, ພ.ຕ.ທ., ກາຮສື່ອສາຮະໜວ່າງບຸດຄລ, 26 ມັງກອນ 2556)

ກ່າວໂໂຄງສຽງ ຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງປະເທດຂອງກູ່ມີກາຄອາເຊີຍມີທີ່ໃນຮະດັບທີ່ເປັນທາງກາຮ
ແລະ ເມື່ອເປັນທາງກາຮທີ່ນັບເປັນກລໄກຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງປະເທດທີ່ສຳດັບໝູ ແນວ່າປະເທດອາເຊີຍຈະໄດ້
ຕະຫຼາກຄົງກົງຫາຂອງອາຫຼຸາກຮ່ວມຂ້າມໜາຕີທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ ແຕ່ເນື່ອງຈາກກົບຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງກູ່ມີກາຄສ່ວນໃຫຍ່
ຈະລັກຂະນະຂອງແນວທາງກາຮທຳກຳນັກມີກາດໄດ້ມີຜູ້ຜູ້ພັນໃນທາງກູ່ໝາຍຍອຍ່າງເຄື່ອງຄົດ ທຳໃຫ້
ກາຮບັງຄັບໃ້ກູ່ໝາຍຂອງແຕ່ລະປະເທດຍັງຄົງຕັ້ງອູ່ບັນພື້ນສູ່ນຂອງຫລັກກູ່ໝາຍກາຍໃນຂອງຮັບ
ນີ້ໂຍບາຍຂອງຮັບສາລ ແລະ ພົມປະໂຍ້ນຂອງແຕ່ລະປະເທດເປັນສຳດັບໝູ ປະກອບກັບກູ່ໝາຍຂອງກູ່ມີກາຄ
ຍັງໄມ້ໄດ້ມີກາຮພັນນາເໜືອນເໜືອນໃນສົກພາພູໂຮບຈຶງທຳໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງປະເທດຂອງກູ່ມີກາຄ
ອາເຊີຍໄມ້ເກີດປະສິທິອີກາພເທົ່າທີ່ຄວາ ປື້ນສາມາດຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງກັບຮູ່ປັບປຸງຫາແລະ ອຸປະສົງໄດ້ ດັ່ງນີ້

ປັບປຸງຫາແລະ ອຸປະສົງໄດ້

ແນວ່າກູ່ມີກາຄອາເຊີຍຈະມີກົບຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງກູ່ມີກາດໃນກາຮປັບປຸງກັນປາມອາຫຼຸາກຮ່ວມ
ຂ້າມໜາຕີທີ່ຂັດເຈນມາກີ່ນໃນທັງ 10 ປີທີ່ຜ່ານມາ ແຕ່ດ້ວຍລັກຂະນະຂອງຄວາມເປັນຮັບທີ່ກຳລັງພັນນາ ແລະ
ມີຮູ່ປະບົບກາຮເນື່ອງກາຮປັບປຸງກັນຕໍ່ກຳລັງພັນນາ ແລະ ພົມປະໂຍ້ນຂອງຮັບສາລທີ່ແຕກຕ່າງກັນ (Keling, 2011) ທຳໃຫ້ກາຮພັນນາ
ແນວທາງຄວາມຮ່ວມມືອະຮ່ວ່າງກັບກູ່ໝາຍຂອງກູ່ມີກາຄຄ່ອນຂ້າງລ່າຊ້າໄມ້ສາມາດກຳວັດທິນກັບຮູ່ປະບົບ

¹⁵ ໃນປັດຈຸບັນມີເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍ່ກາຮປະສານຖຸໃນປະເທດໄທຢະຮັມ 20 ປະເທດ ແລະ 2 ອົງຄໍກາຮຮ່ວ່າງປະເທດ
ປະກອບດ້ວຍອອສເຕຣເລີຍ, ເບລເບີ່ຍມ, ແກ້ນາດາ, ຈືນ, ຜັ້ນເສດ, ເຍອມນີ, ອິນໂດນີເຕີຍ, ອິສຣາເລ, ອິຕາລີ, ປູ່ປຸ່ນ,
ເກາະສີຕີ, ມາເລເຕີຍ, ເນເຮອ້ຣແລນດີ, ນິວີ້ແລນດີ, ກລຸມປະເທດອົດິກ, ນອຣເວົງ, ສເບນ, ສົມເຫອົງແລນດີ, ຢັ້ງກຸມ,
ສຫັງຈູອເມັກ, ຖູການ, ອົງຄໍກາຮຕໍ່ກາຮປະສາກລ ແລະ ສຳນັກງານຕໍ່ອົດໝາຍເສພຕິດແລະ ອາຫຼຸາກຮ່ວມອົງຄໍກາຮ
ສົກພາບາທີ

การกระทำผิดสมัยใหม่ขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่เติบโตอย่างรวดเร็วได้ โดยสามารถวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาชญาของภูมิภาคอาเซียนได้ ดังนี้

ประการแรก การไม่มีหลักกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันของภูมิภาคที่จะระบุถึงขอบเขตอำนาจศาลที่จะพิจารณาคดีอาชญากรรมข้ามชาติที่ได้กระทำลงในพื้นที่มากกว่าหนึ่งรัฐ กล่าวคือ ในกรณีความผิดที่มีถูกเริ่มต้นกระทำในประเทศหนึ่ง และบางส่วนได้ถูกกระทำในอีกประเทศหนึ่ง และมีความเสียหายหรือผลกระทบเกิดขึ้นในอีกหลายประเทศ แม้ว่าอาเซียนจะมีสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาและในทางปฏิบัติยังเป็นไปด้วยความล้าช้าอันเนื่องมาจากอุปสรรคด้านภาษา ความแตกต่างของกฎหมายในแต่ละประเทศ นัยโกรวิท และประธานาจุพาราจันมนตรี, 2546) นอกจากนี้ มีเพียงบางประเทศในอาเซียนที่มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาระหว่างกัน ทำให้การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละรัฐ เป็นสำคัญ (Emmers, 2003) เช่น กรณีที่การวางแผน การสมคบคิด และการลงมือกระทำผิดอยู่คนละประเทศ ศาลของประเทศใดควรจะมีอำนาจในการรับฟ้องและพิจารณาคดีด้วยเหตุผลใด เป็นต้น

ประการที่สอง การประสานความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกันยังไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกรณีที่ประเทศไทยขอความช่วยเหลือทางอาชญาไปยังประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องของความช่วยเหลือทางอาชญาและการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมทุกประเทศทำให้มีพันธกรณีที่จะต้องให้ความช่วยเหลือกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ (สุนิสา สถาพรเสริมสุข, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 25 พฤษภาคม 2555) หรือหากเป็นการร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศผ่านช่องทางทางการทูตก็ไม่มีความแนนอนนี้อยู่กับนโยบายของรัฐและผลประโยชน์ต่างตอบแทนเป็นสำคัญ ซึ่งพบว่า การกระทำผิดของประเทศที่มาจากการลุ่มประเทศอาเซียนจะเป็นเรื่องการหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมาย และการใช้แรงงานผิดกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายสามารถใช้กฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่มีอยู่ในการจัดการได้อยู่แล้วตามหลักอธิปไตยแห่งรัฐ ไม่ได้มีลักษณะแยกส่วนในกระบวนการยุติธรรมข้ามชาติโดยเด็ดขาด หรือแบบยูโรป หรือเป็นลักษณะที่ผู้กระทำความผิดมาจากประเทศในแบบอื่น ๆ ของโลกมาใช้ประเทศไทยเป็นฐานที่ตั้งในการกระทำผิด หรือเป็นทางผ่านในการกระทำผิด เช่น การฉ้อโกงทางคอมพิวเตอร์ กลุ่มผู้ก่อการร้ายข้ามชาติ กลุ่มยาเสพติดข้ามชาติ หรือการค้าอาวุธข้ามชาติ เป็นต้น (จอม สิงหน้าย, พ.ต.ท., การสื่อสารระหว่างบุคคล, 10 มกราคม 2556)

ประการที่สาม ความไม่เพียงพอของกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่มีอยู่ เนื่องจาก การดำเนินคดีกับอาชญากรรมข้ามชาติโดยเฉพาะที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรมีความลับซับซ้อน และเข้มข้นในลักษณะเครือข่ายเกี่ยวกันในหลายประเทศทำให้ต้องใช้เทคนิควิธีการสืบสวนสอบสวน

และรวมรวมพยานหลักฐานเป็นกรณีพิเศษ หากแต่ก็หมายภายในที่ใช้ในแต่ละประเทศโดยมาก มีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้แก่การประกอบอาชญากรรมของปัจเจกบุคคล หรือการประกอบอาชญากรรมที่มีการสมคบกันในกรณีธรรมด้าห้ามไว ทำให้ไม่สามารถเอาผิดกับตัวผู้กระทำผิดที่อยู่เบื้องหลังซึ่งมักมีการประกอบธุรกิจลักกฎหมายบังหน้าได้ นอกจากนี้ หลายประเทศยังไม่มีกฎหมายป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวน เช่น การตักฟังโทรศัพท์ (wire tapping) การใช้สายลับ (undercover operation) การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สอดด้วย (intelligence by electronic devices) การจัดส่งภัยได้การควบคุม (controlled delivery) รวมถึงการบัญญัติให้รับทรัพย์สินที่ยังไม่ได้ใช้ในการกระทำผิด หรือมีไว้เพื่อกระทำผิด หรือพร้อมที่จะใช้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจนอกกฎหมาย ประกอบอาชญากรรม และขยายเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (คงกริช ดุลยพิทักษ์, ม.ป.ป.)

ประการที่สี่ การขาดหน่วยงานรับผิดชอบหลักต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเป็นปัญหาที่มักพบได้ในหลายประเทศในอาเซียน แอฟริกา และตะวันออกกลาง อันมีสาเหตุมาจากการ 1) ความไม่พร้อมด้านโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ยึดติดกับแนวคิดการป้องกันอาชญากรรมแบบเดิม 2) ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงแบบใหม่ที่ไม่สามารถใช้แนวคิดการป้องกันอาชญากรรมแบบเดิมในการจัดการได้ และ 3) การทำงานแบบแยกส่วนการกิจของหน่วยงานทำให้ขาดการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน (Broome, 2000: p. 9) เช่น ในกรณีของประเทศไทยมีหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการกิจการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเป็นจำนวนมาก เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กองบังคับการปราบปราม กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กองการต่างประเทศ ศูนย์ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ กระทรวงกลาโหม กรมศุลกากร และหน่วยปฏิบัติการต่าง ๆ หากแต่ในทางปฏิบัติขาดเอกสารไฟฟ้าในการบริหารจัดการ ในขณะที่อีกหลายประเทศยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรงทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการประสานการปฏิบัติ

ประการที่ห้า การขาดทักษะและความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายอาญาและกฎหมายระหว่างประเทศ ความรู้ด้านภาษา และความรู้ด้านวัฒนธรรมและลัทธิของประเทศอาเซียนที่จะจัดการกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ (Intarararam, 2001; สถาณ์ สุโขพิช, ม.ป.ป.) ต้องยอมรับว่า ภาษาและวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียนยังมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากเนื่องจากแต่ละประเทศต่าง ๆ มีภาษาอาเซียนและภาษาพูดเป็นของตนเองโดยมีเพียงบางประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาการการในขณะที่การจัดทำคำร้องขอความช่วยเหลือทางอาญาจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการลีอสารซึ่งโดยทั่วไปจะใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้น การสรุหานบุคคลกรที่มีทักษะทั้งในด้านของภาษา กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และมโนทัศน์ทางด้านความล้มเหลวของประเทศจึงเป็นเรื่องที่เป็นจำเป็นต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

ประการสุดท้าย การขาดกลไกในทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนนโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของกลุ่มประเทศอาเซียน แม้ว่าในภูมิภาคอาเซียนจะมีกลไกการประสานงานในเชิงนโยบายหลายระดับทั้งในระดับหัวหน้ารัฐบาล รัฐมนตรียุติธรรมอาเซียน เจ้าหน้าที่อาชญากรอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ และหัวหน้าตำรวจอาเซียน แต่กรอบความร่วมมือมีลักษณะเชิงนโยบายที่เน้นการกระชับความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันแบบไม่เป็นทางการ เช่น การแลกเปลี่ยนมูลข่าวสาร และการฝึกอบรม ซึ่งไม่ได้มีกฎหมายและขั้นตอนที่แน่นอนเหมือนเช่นความร่วมมือผ่านกระบวนการทางกฎหมายประจำกับโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศทำให้ความร่วมมือขึ้นอยู่กับประโยชน์ต่างตอบแทน และนโยบายของรัฐเป็นสำคัญ

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์

เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลของประเทศไทยอาเซียนจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกันในภูมิภาค และความมุ่งมั่นของภูมิภาคอาเซียนในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยสมควรพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องใน 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนากลไกความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เหมาะสม การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกฎหมาย และการบริหารจัดการ และการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

การพัฒนากลไกความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เหมาะสม

รัฐอาเซียนควรผลักดันให้องค์กรของภูมิภาคอาเซียนที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น สำนักงานเลขานุการอาเซียน สำนักงานเลขานุการตำรวจอาเซียน และศูนย์ฝึกอบรมระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคอาเซียนที่มีอยู่แล้ว เช่น สถาบันระหว่างประเทศด้วยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย (ILEA Bangkok) และศูนย์ความร่วมมือการบังคับใช้กฎหมายจากการต่อ (JCLEC) เป็นหน่วยงานภูมิภาคหลักในการกำหนด ผลักดัน ขับเคลื่อน และศึกษาวิจัยกระบวนการเชิงนโยบายทางอาญาของประเทศไทยอาเซียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจทำหน้าที่เป็นทั้งหน่วยนโยบายและหน่วยประสานงานด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรืออาจจัดตั้งหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายระดับรองในองค์กรดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน เช่น การจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์อาเซียนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และการฝึกอบรมสำหรับนักนิติวิทยาศาสตร์ของอาเซียน เป็นต้น

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດຕັ້ງທີ່ມີປົກປັດການສືບສວນສອບສວນຮ່ວມມືກົມືກາຄາເຊີຍ (ASEAN Investigative Team) ປະກອບດ້ວຍໜ່ວຍງານໃນກະບວນກາຮູດຕີຮ່ວມໜັກທີ່ເກີຍວັນໝົ່ງ ເທັນ ດໍາວຈອີກາຣ ສາລ ພ່ວຍສືບສວນພືເສຍ ສຸລັກກາຣ ແລະ ພ່ວຍຕ່ວຈຄນເຂົ້າເສື່ອງ ໃນລັກໝະນະຂອງທີ່ມີບຸຮົນກາຮົາ ປະກອບດ້ວຍ ພ່ວຍສືບສວນສອບສວນ ພ່ວຍນິຕິວິທາຄາສຕ່ວ ພ່ວຍເທັໂນໂລຢີ ພ່ວຍປົກປັດການພືເສຍ ເປັນຕັ້ນ (Singh, 1999) ໂດຍໃຫ້ມີອຳນາຈຫຼາກທີ່ໃນກາຮົາສືບສວນສອບສວນຄົດອາຫຼາກຮ່ວມໜັກທີ່ສັງ ພຸລກຮະບົບຕ່ອຄວາມມັນຄົງຂອງປະເທດຄາເຊີຍໃນວັງກວ້າງ ເທັນ ກາຮົກກ່ອກກາຮົາຮ້າມໜາກ ກາຮົາຄຳນຸ່ມຍົງ ແລະ ອາຫຼາກຮ່ວມຄອມພິວເຕັນ ເປັນຕັ້ນ

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດຕັ້ງຄະນະກາຮົາເທິກາຮົາເພື່ອຕຶກກາທບຫວານຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນກາຮົາຈັດຕັ້ງອົງຄົງກາຮົາ ກະບວນກາຮູດຕີຮ່ວມໃນຮະດັບກົມືກາຄາຂອງອາເຊີຍ ເທັນ ສາລຍຸດຕີຮ່ວມອາເຊີຍ ສຳນັກງານອີກາຮົາອາເຊີຍ ຄວບຄູ່ໄປກັບອົງຄົງກາຮົາທີ່ໄດ້ຈັດຕັ້ງເຂົ້າແລ້ວ ເພື່ອແກ້ປັບປຸງຫາເຮືອງເບີເທຳອຳນາຈສາລະທີ່ຢູ່ຈຳກັດ ໂດຍອຳນາຈອີຫີປີໄຕຍຂອງແຕ່ລະປະເທດ ໂດຍກຳຫັດໂຄຮງສ້າງອົງຄົງກາຮົາແລະຂອບເບີເທຳອຳນາຈຫຼາກທີ່ກາຮົກຈົດ ໄທ້ເໜາກສົມສອດຄລອງກັບປະເທດຄື່ອງທີ່ສົມຄວາມຈະນຳເຂົ້າສູ່ກະບວນກາຮົາພາກຄົດໃນຫັ້ນສາລະໃຫ້ໜັດເຈັນ ເທັນ ເຮືອງກາຮົາລົມເມີດລົມນຸ່ມຍົງສາກລຮ້າຍແຮງ ແລະ ຄົດສົ່ງຜູ້ຮ້າມໜັກແດນ ເປັນຕັ້ນ ເພື່ອເປັນກາຮົາຍກະຕົວທີ່ມີປົກປັດກາຮົາໃຫ້ກັບກົມືກາຄາທີ່ມີໃນປັຈຈຸບັນ ເທັນ ສະອີ້ນສູ່ມູນຄູ່ວ່າດ້ວຍຄວາມໜ່ວຍເຫຼືອເຊື່ອໜັກແລະ ກັນໃນເຮືອງທາງອາຫຼາກຂອງອາເຊີຍ ດ.ສ. 2004 ແລະ ກະບວນກາຮູດຕີຮ່ວມທາງອາຫຼາກຂອງກົມືກາຄາທີ່ອາຈາພັນນາເຂົ້າໃນອານາຄົດ ເທັນ ຮະບົບໝາຍຈັບອາເຊີຍ ໂດຍອາຈານຳຕ້ວແບບຂອງກະບວນກາຮູດຕີຮ່ວມແລະ ສາລຍຸດຕີຮ່ວມຂອງສ່າງພາພູໂຮມປາໃຫ້ເປັນແນວທາງໃນກາຮົາຈັດໂຄຮງສ້າງອົງຄົງກາຮົາແລະ ແນວທາງກາຮົາປົກປັດທິງານ

ກາຮົາພັນນາຄວາມຮ່ວມມືອະຫວ່າງປະເທດຕ້ານກົມືກາຍ ແລະ ກາຮົາບຣີຫາຮັດກາຮົາ

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດຕັ້ງທີ່ມີມາຕຽກກາຮົາທາງກົມືກາຍຮ່ວມກັນໃນຫລາກຫລາຍມີຕົວຢ່າງເໜາະສົມທັງໃນຮູບແບບທີ່ເປັນທາງກາຮົາແລະ ໄນເປັນທາງກາຮົາເພື່ອອອງຮັບກາຮົາຍາຍຕົວຂອງກົມືກາຄາອາເຊີຍ ເທັນ ມາຕຽກກາຮົາທາງກົມືກາຍກາຮົາພົກເສີນ ມາຕຽກກາຮົາຕ່ອດຕ້ານກາຮົາກ່ອກກາຮົາຮ້າມໜຸ່ມຍົງ ເປັນຕັ້ນ ປື້ນເປັນທີ່ຄັດໝາຍໄດ້ວ່າເມື່ອເຂົ້າສູ່ປະເທດອາເຊີຍແລ້ວ ປະເທດຈາກທຸກປະເທດໃນກົມືກາຄາອາເຊີຍຈະມີກາຮົາເຄລື່ອນຍ້າຍໃນກຸລຸມປະເທດອາເຊີຍດ້ວຍກັນມາກັ້ນອັນນີ້ອງຈາກໂຍບາຍເປີດຮັບແລະ ອຳນາຍຄວາມສະດວກແກ່ເພື່ອນບັນ ດັ່ງນັ້ນ ກາຮົາພັນນາຄວາມຈັດຕັ້ງທີ່ມີມາຕຽກກາຮົາທາງກົມືກາຍຮ່ວມກັນໃນຫລາກຫລາຍມີຕົວຢ່າງເໜາະສົມທັງໃນຮູບແບບທີ່ສຸດຕ້ານກະບວນກາຮູດຕີຮ່ວມທາງອາຫຼາກຂອງອາເຊີຍໃນລັກໝະນະທີ່ຄົດລ້າຍກັບກົມືກາຍຂອງກົມືກາຄາອື່ນ ເທັນ ອນຸສູ່ມູນຄູ່ສ່າງພາພູໂຮມວ່າດ້ວຍກາຮົາສົ່ງຜູ້ຮ້າມໜັກແດນ ດ.ສ. 1957 ແລະ ອນຸສູ່ມູນຄູ່ສ່າງພາພູໂຮມວ່າດ້ວຍຄວາມໜ່ວຍເຫຼືອເຊື່ອໜັກແລະ ກັນທາງອາຫຼາກ ດ.ສ. 1959 ທີ່ວາງໜັກເກີນທີ່ໄໝແຕ່ລະປະເທດເຄື່ອງປົກປັດຮ່ວມກັນແບບກວ້າງ ຈຸ່າສຳເນົາສຳຄັນປະກອບດ້ວຍ ບທ້ວ່າໄປ ຄວາມຜິດອາຫຼາກທີ່ຈະໃຫ້ກົມືກາຍດັ່ງກ່າວ ພ່ວຍງານບັນຄັບໃຫ້ກົມືກາຍ ວິຊີພິຈາຮົາຄວາມ ຄວາມຮ່ວມມືທາງອາຫຼາກຮ່ວາງ

ประเทศไทย สามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายและการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคมีมาตรฐานใกล้เคียงกันและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

รัฐอาเซียนควรส่งเสริมผลักดันให้ประเทศสมาชิกใช้เครื่องมือ และระบบการบริหารจัดการทางคดีระหว่างประเทศที่มีอยู่ เช่น ระบบฐานข้อมูลและการตรวจสอบขององค์การตำรวจนاسกร ระบบฐานข้อมูลตำรวจออาเซียน ระบบการบริหารจัดการและสืบสวนคดี ซึ่งที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลอาชญากรรมข้ามชาติหลายประเทศ เช่น การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การค้ามนุษย์ การฉ้อโกงข้ามชาติ การฉ้อโกงทางทะเล อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมเครือข่ายกิจและ การเงิน และอาชญากรรมลิ้งแวดล้อม มาใช้ในการปฏิบัติงานและให้สามารถยอมรับเป็นพยานหลักฐานทั้งหมดได้

รัฐอาธีียนควรส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาของภูมิภาคอาเซียน ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยให้ความสำคัญต่อความร่วมมือและ การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาเพิ่มมากขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ ที่จะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันบนหลักปฏิบัติต่างตอบแทน ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ เช่น การกำหนดให้เรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาชญาอยู่ในแผนแม่บทของรัฐบาลที่จะต้องดำเนินการ การแก้ไขกฎหมายอาชญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาให้ครอบคลุมถึงกิจกรรมผิดกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ไม่ว่าจะกระทำภายในหรือภายนอกประเทศ การเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการสืบสวนสอบสวนคดีที่มีลักษณะข้ามชาติ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบในการสืบสวนปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ การใช้ช่องทางประสานงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือระหว่างภูมิภาคในเรื่องทางอาชญาอื่น ๆ นอกเหนือจากการกลไกทางกฎหมาย เช่น การประสานงานผ่านช่องทางตำรวจสากล ฐานข้อมูลตำรวจออาเซียน และการประสานงานผ่านเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล ควรได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาชญา อย่างเป็นทางการของประเทศไทย

รัฐอาเซียนควรตั้งคณะกรรมการอิทธิพลการพิจารณาแก้ไขบทหวานกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการการยุติธรรมทางอาญาโดยประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศหรือกฎหมายภาคที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของอาเซียน การยกเว้นกฎหมายป้องกันปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมให้รองรับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດທຳນີ້ໂຍບາຍແລະແຜນການພັດນາປະຈາມອາເຊີຍດ້ານການບໍລິຫານ
ຢູ່ຕິດຮົມຮ່ວມກັນ ເຊັ່ນ ການເຄລື່ອນຍ້າຍແຮງງານ ການສົ່ງກັບຄົນເຂົ້າເມື່ອພິດກູ້ໝາຍ ການປົງປັບຕິຕ່ອເດັກ
ແລະສຕັບ ເປັນຕົ້ນ ໂດຍຈະຈັດທຳເປັນລັກຄະນະຂອງຫົວຕົກລົງ ຮີ່ອແນວທາງການປົງປັບຕິທີ່ສຸດ ເຊັ່ນ
ການປົງປັບຕິຕ່ອຄົນຕ່າງໆທີ່ເມື່ອເຂົ້າສູ່ການດຳເນີນຄົດໝາຍຂອງກະບວນການຍຸດືອຮົມອາເຊີຍ ທັ້ນນີ້
ໃນໜ່ວງເຮີມຕັ້ນອາຈະປະສານງານເພື່ອຂອງຮັບການສັນສົນນຸ່ມຄາກ ແລະເຄື່ອງມືຈາກປະເທດໃນກຳລຸ່ມ
ກູ່ມືການອື່ນ ຈະ ຮີ່ອອົງດົກກະໜາວ່າງປະເທດທີ່ມີປະສົບການຄົ້ນມາກ່ອນ ເຊັ່ນ ສະກາພູໂຮປ ສະປະຫາວັດ
ອົງດົກກະໜາວ່າງປະເທດ ເປັນຕົ້ນ

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຮັ່ງສ້າງຄວາມຕະຫຼາດກູ້ໃນເຮືອງອາຍຸກາຮົມຂ້າມຫາຕີໃຫ້ເກີດພື້ນກັບປະເທດ
ເພື່ອໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມສຳຄັນແລະການປັບຕົວທີ່ເກີຍຂັ້ນກັບກະບວນການຍຸດືອຮົມທາງອາຍຸຜ່ານສື່ອຕ່າງໆ
ເຊັ່ນ ລີທົມນຸ່ມຍັ້ນຂອງພລເມື່ອອາເຊີຍ ລີທົມຂອງຜູ້ຕ້ອງຫາແລະຜູ້ເລີຍຫາຍເມື່ອເຂົ້າສູ່ກະບວນການຍຸດືອຮົມ
ຂອງປະເທດຕ່າງໆ ຈະ ຮູ່ປະບົບແລະວິທີການປະສານງານກັບໜ່ວຍງານຂອງຮັບອື່ນໃນກະບວນການຍຸດືອຮົມຂອງ
ປະເທດໄທຍ ເມື່ອຕັ້ງເຂົ້າໄປເກີຍຂ້ອງກັບຄົດໝາຍໃນປະເທດອາເຊີຍ ຮົມຕລອດຄື່ນການໃຫ້ຄວາມຮູ້
ຄວາມເຂົ້າໃຈຕ່ອງວັດທະນປະເພດທີ່ແຕກຕ່າງຂອງຄົນຫາຕີອາເຊີຍທີ່ຈະຂ່າຍລົດຄວາມບັດແຍ້ງທີ່ຈາກນຳໄປ
ສູ່ການຝ່ອງຮັ້ອງດຳເນີນຄົດໝາຍ

ການພັດນາແລະເສີມສ້າງຄັກກາພຂອງນຸ່ມຄາກໃນກະບວນການຍຸດືອຮົມ

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດເຕີມນຸ່ມຄາກການໜ່ວຍງານບັນທຶບໃຫ້ກູ້ໝາຍໄດ້ແພະທີ່ເກີຍຂັ້ນກັບການ
ສືບສວນສອບສວນແລະປະສານງານທາງຄົດໃໝ່ມີຄວາມຮູ້ໃນລັກຄະນະສະຫວີທາຍການ ປະກອບດ້ວຍ ກູ້ໝາຍ
ຮະຫວ່າງປະເທດ ກູ້ໝາຍສາຮັບຜູ້ຜູ້ຕິ ແລະວິທີສັບຜູ້ຜູ້ຕິທາງອາຍຸ ການສືບສວນສອບສວນຄົດ ແລະການໃ້
ກາຫາຕ່າງປະເທດອີກອຍຢ່າງນ້ອຍສອງກາຫາໂດຍມີກາຫາອັງກຸາປັ້ງປັງກັບກູ້ພື້ນຖານ ເພື່ອເຂົ້າຮ່ວມໃນທີມປົງປັບຕິ
ການສືບສວນສອບສວນຮ່ວມຂອງກູ່ມືການອາເຊີຍ (ASEAN Investigative Team) ແລະທີມຜູ້ປະສານງານ
ໝາຍແດນ (Border Liaison Officers) ໂດຍຈາກທຳເປັນຮູ່ປະກາດພົບປະກາດນຸ່ມຍົງຢູ່ເພື່ອ
ເຕີມຄວາມພ້ອມເຂົ້າສູ່ປະຈາມອາເຊີຍ ໂດຍເຮີ່ມຕົ້ນແຕ່ກະບວນການຄັດເລືອກນຸ່ມຄົດທີ່ຈະຕ້ອງມີທັກະະ
ຄວາມໝາຍເລັກພະຕໍານ ການຝຶກອນບຽນ ການຝຶກປົງປັບຕິການຮ່ວມ ການທັດລອງ ຈະນຳໄປສູ່ການປົງປັບຕິການ
ໃນພື້ນທີ່ຈິງ ໂດຍທີມປົງປັບຕິການຮ່ວມດັກລ່າງຄວາມຕ້ອງໄດ້ຮັບຄວາມສະດວກທີ່ສາມາດເດີນທາງເຂົ້າອົກປະເທດ
ຕ່າງໆ ໃນອາເຊີຍເພື່ອປົງປັບຕິທານໃນການສືບສວນສອບສວນຄົດໝາຍຂ້າມຫາຕີໄດ້

ຮັບອາເຊີຍຄວາມຈັດທຳແຜນຍຸທອຄາສຕັບການພັດນາທັດພາກຮມນຸ່ມຍົງຂອງປະເທດ ເພື່ອເຕີມ
ນຸ່ມຄາກໃນໜ່ວຍງານຮາຍການຕ່າງໆ ໃຫ້ພ້ອມຕ່ອງການເຂົ້າສູ່ປະຈາມອາເຊີຍທັ້ນໃນເບີງຮະບບບໍລິຫານ
ນຸ່ມຄົດ ແລະຄັກກາພຂອງນຸ່ມຄົດ ອາທີ ການເຕີມຄວາມພ້ອມໃນດ້ານກາຫາຕ່າງປະເທດໃຫ້ແກ່ເຂົ້າຮາຍການ
ການຝຶກອນບຽນໃຫ້ເຂົ້າຮາຍການໃນທຸກກະທຽວ ທບວງ ກຣມ ເຂົ້າໃຈຕ່ອກກູ້ໝາຍ ແລະຮະເບີຍບໍຂອງກູ່ມືການ
ອາເຊີຍທີ່ເກີຍຂັ້ນກັບໜ່ວຍງານຂອງຕົນ ແລະໜ່ວຍງານຂ້າງເຄີຍເມື່ອຕັ້ງປົງປັບຕິການຮະດັບກູ່ມືການ
ໜຶ່ງໄໝ່ເພີ່ມແຕ່ເປັນໜ້າທີ່ຂອງໜ່ວຍງານກະບວນການຍຸດືອຮົມທີ່ເກີຍຂັ້ນເທົ່ານັ້ນ ສາກແຕ່ຈຳເປັນຕ້ອງ

อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งสถาบันการศึกษา ลัษณะ และครอบครัวในการช่วยกล่อมเกลา และสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วย

บทสรุป

การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนนับเป็นพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจอีกก้าวหนึ่งของประเทศไทยที่พยายามที่สร้างความเป็นภูมิภาคนิยมและสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจโดยลดภาระเบี่ยงภายในรัฐลงเพื่อเปิดโอกาสให้ประชากรสามารถเข้าซื้อขายสินค้าได้มากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับทำให้องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติสามารถใช้ช่องโภคสังกล่าวในการเข้ามากระทำการมิชอบในภูมิภาคอาเซียนในปัจจุบันยังมีจุดอ่อนอยู่หลายประการ กล่าวคือ การไม่มีกฎหมายหรือข้อตกลงร่วมกันของภูมิภาคที่จะระบุถึงขอบเขตอำนาจศาลที่จะพิจารณาคดีอาชญากรรมข้ามชาติ การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายยังมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากการกฎหมายภายในของรัฐ การขาดหน่วยงานรับผิดชอบหลักต่อปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การขาดทักษะและความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายอาญาและกฎหมายระหว่างประเทศ ความรู้ด้านภาษา และความรู้ด้านวัฒนธรรมและลัษณะของประเทศไทย การขาดความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายอาญาและกฎหมายระหว่างประเทศของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการขาดกลไกในทางปฏิบัติในการขับเคลื่อนนโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของกลุ่มประเทศอาเซียน ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของแต่ละประเทศอาเซียนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยควรมียุทธศาสตร์ว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของอาเซียน ร่วมกันโดยอาจพิจารณาใน 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ด้านกลไกความร่วมมือของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกฎหมาย และการบริหารจัดการ และด้านการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อลดข้อจำกัดด้านกฎหมายภายในของแต่ละประเทศอันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และขยายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น.

เอกสารอ้างอิง

กองการต่างประเทศ สำนักงานตำรวจนครบาล. (2555). เอกสารประกอบสำหรับการประชุมหัวหน้า ตำรวจออาชีวิน ครั้งที่ 32. ณ กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ระหว่างวันที่ 21-25 พฤษภาคม 2555: 1-44.

กองเกียรติ ภัยวงศ์, พล.ต.ต. (2546). องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ: ผลกระทบที่เกิดจากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย. เอกสารวิจัย หลักสูตรผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) รุ่นที่ 6. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.

คุณกริช ดุลยพิทักษ์. (ม.ป.ป.) บัญชีการดำเนินคดีของกรุงอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย. สืบค้น 1 ตุลาคม 2556, จาก http://www.chaibadancrime.com/images/sub_1353041547/11080811829.doc

จตุรนต์ ติระวัฒน์. (2547). กฎหมายระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
บริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน). (2555, 28 มกราคม). ราชทัณฑ์ขยายผลเครือข่ายยาเสพติดใน
เรือนจำสังข้อมูล 80 บัญชีธนาคารให้ตัวตรวจและปปง. ตรวจสอบ. สำนักข่าวไทย. สืบค้น 20
ธันวาคม 2555, จาก <http://www.mcot.net/site/content?id=4ff674bf0b01dabf3c03dcb4>

ทีมข่าวอาชญากรรม. (2555, 16 มิถุนายน). ถก หน.ตร.อาชีวิน เฮ็คบิลแก๊งคอลเร็นเตอร์-ยาเสพติด.
ไทยรัฐ. สีบคัน 15 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.thairath.co.th/column/region/trialweek/265309>

ไทยพีบีเอส. (2556, 4 มิถุนายน). สรุปจับ 6 คนไทยลักลอบค้าอาวุธ เมย 1ในแก๊งค์เครยเป็นที่ปรึกษา ระดับสูงในกทม. สืบค้น 25 มิถุนายน 2555, จาก <http://event.sanook.com/blog/?p=2125> ประพันธ์ นัยโกริท และประধาน จุพาราจันมณฑรี. (2546). องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติกับการ พัฒนาภูมิความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา. วารสารนิติศาสตร์, 33(3): 542-552.

พระชัย ด่านวิวัฒน์. (2544). กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. กรุงเทพฯ: วิญญาณ.

พัชรา สินลอยมา, ชิตพล กาญจนกิจ, พงศ์กุลธร ใจนิรุพัท, ทักษกร ภูวดลิษยคุณ, ทัดดาว โฉมลักษณ์, สนธยา รัตนธารัส, ... ไกรยุทธ แสงสุข. (2555). รายงานผลบันสมบูรณ์โครงการศึกษาบททวนกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและความร่วมมือในเรื่องทางอาญาของญี่ปุ่น อาเซียนเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

พีระเดช สันติวงศ์. (2542). วิพากษ์ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าขุนโดยประเทศเจ้ามหำนำง กับการสร้างกฎติการระหว่างประเทศ: ศึกษากรณีการเกิดเบตการค้าเสรีอาเซียน (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จพ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สมบูรณ์ เสี่ยมบุตร. (2548). *กฎหมายระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

สายัณฑ์ สุโขพีช. (ม.ป.ป.). ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม. สืบค้น 30 ธันวาคม 2555, จาก <http://www.kmcenter.ago.go.th/kms/node/2042>

สุวิมล พิชญ์ไพบูลย์ และเดชอุดม ขุนนะสิทธิ์. (ม.ป.ป.). การสอบสวนคดีอาญาในประเทศไทยมุสลิม: กรณีศึกษาเฉพาะประเทศไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย. ใน รายงานการเก็บข้อมูลกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศไทยมุสลิมศึกษาเบรียบเทียบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย. สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. สืบค้น 2 ธันวาคม 2555, จาก http://www.oja.go.th/doc/Lists/doc1/Attachments/239/jrd_research_criminal_01_02_49.pdf

Broome, J. (2000). *Transnational crime in the twenty-first century*. Paper presented at the Transnational Crime Conference, Canberra, 9-10 March 2000. Retrieved October 16, 2013, from http://www.aic.gov.au/media_library/conferences/transnational/broome.pdf

Brownlie, I. (2003). *Principles of public international law* (6th ed). Oxford: Oxford University Press.

Emmers, R. (2003). *The threat of transnational crime in Southeast Asia: Drug trafficking, human smuggling and trafficking, and sea piracy*. Discussion Papers. Institute of Defence and Strategic Studies (IDSS), Singapore. Retrieved December 15, 2012, from <http://pendiente demigracion.ucm.es/info/unisci/revistas/Ralf.pdf>

Intararam, K. (2001). *Problems and obstacles (of investigators) in transnational organized crime investigation in the Metropolitan Police Bureau*. Thesis for Master of Arts (Criminology and Criminal Justice). Mahidol University.

Joarath, C. (2009). *Crime, war and global trafficking: Designing international cooperation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Han, L.W. (2003). Confronting transnational crime in Asia Pacific. In H. Elina Noor (Ed.), *Asia Pacific security uncertainty in a changing world order*. Papers presented at 16th Asia-Pacific Round Table. Malaysia: ISIS.

Haberfeld, M. & McDonald, W.H. (2005). International cooperation in policing. In P. Reichel (Ed.), *Handbook of transnational crime and justice*. United States of America: SAGE.

Haack, M. (n.d.). *Collective security in Asia*. Retrieved January 1, 2013, from <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/02012.pdf>

Keling, M.F. (2011). *The development of ASEAN from historical approach*. Retrieved June 15, 2013, <http://repo.uum.edu.my/7270/1/6426.pdf>

Keohane, R.O. (2005). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Laki, J. (2006). *Non-traditional security issues: Securitization of transnational crime in Asia*. Singapore: Institute of Defense and Strategy Studies.

MacGibbon, A. (1997). *Multilateral initiatives to combat transnational criminality*. CACAP Study Group on Transnational Crime. at Siam Intercontinental Hotel, Bangkok, Thailand. October 10-11, 1997.

McFarlane, J. (2002). Fighting transnational crime: Building for the future. In H. Elina Noor (Ed.), *Asia Pacific security uncertainty in a changing world order*. Papers presented at 16th Asia-Pacific Round Table. Malaysia: ISIS.

Malanczek, P. (2000). *Modern Introduction to International Law*. United States of America: Routledge.

McDonald, W.F. (2011). The Longer arm of the law: The growth and limits of international law enforcement and criminal justice cooperation. In M. Natarajan, (Ed.), *International crime and justice*. NY: Cambridge University Press.

Otto, C. (2000). International regimes in the Asia-Pacific?: The case of APEC. In M. Mols, & J. Dosch (Eds.), *International relations in the Asia-Pacific*. New York: St.Martin's Press.

Picarelli, J.T. (2011). Trafficking in persons in the Americas: An overview. In S. Okubo, & L. Shelley (Eds.), (2011). *Human security, transnational crime and human trafficking: Asian and Western perspectives*. London: Routledge.

Roth, M.P. (2010). *Global organised crime: A reference handbook*. California: ABC_CLIO.

Roujanavong, Wanchai. (2006). *Organized crime in Thailand*. Bangkok: Rumthai Press.

Ryan, M., Savage, S.P. and Wall, D. (2001). *Policy networks in criminal justice*. England: Palgrave.

Sauterey, A.L. (2008). *Anti-trafficking regional cooperation in Southeast Asia and the global linkages from geopolitical perspective: Borders and anti-trafficking*

strategies between Burma, Laos PDR and Thailand. Paper presented at a Seminar on Trafficking and Smuggling organized by the Institute of Asian Studies of Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand. May 12th, 2008.

Singh, J. (1997). *Strategic impact of transnational crime*. Paper presented at the 2nd meeting of the CSCAP Study Group on Transnational Crime in Bangkok, Thailand. October 10-11, 1997.

Singh, J. (1999). Strategic impact of Transnational Crime. In C.G. Hernandez, & G.R. Pattugalan (Eds.), *Transnational crime and regional security in the Asia Pacific*. Manila, Philippines: Institute for Strategic and Development Studies.

Sittipong Tanyapongpruch. (n.d.) *Transnational organized crime in Thailand*. Retrieved October 10, 2013, from www.unafei.or.jp/english/pdf/RS_No59/No59_40PA_Tanyapongpruch.pdf

United Nations. (2005). *Effective measures to combat transnational organized crime*. Working Paper prepared by the Secretariat. 11th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice in Bangkok, Thailand. April 18-25, 2005.

การสัมภาษณ์

เงาฯ สุธรรมย์, พ.ต.ท. วันที่ 26 มกราคม 2556 เวลา 14.00 น. ณ กองการต่างประเทศ สำนักงาน
ตัววิจัยแห่งชาติ.

จอม สิงหน้ายิ, พ.ต.ท. วันที่ 10 มกราคม 2556 เวลา 10.00 น. ณ กองการต่างประเทศ สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติ.

สุนิสา สถาพรเรียมสุข. วันที่ 25 พฤศจิกายน 2556 เวลา 14.00 น. ณ สำนักงานการต่างประเทศ
สำนักงานอัยการสูงสุด.

Translated Thai References

Apaiwong, K, Pol.Maj.Gen. (2003). Transnational organized crime: Effects resulting from transnational organized crime in Thailand. *Independent study for Criminal Justice Senior Administrators Course, class 6*. Bangkok: Justice College.

Crime news team. (2012, 16 June). Chiefs of ASEAN Police's Talks for Combating Call-centre and Drugs Syndicate. Retrieved December 15, 2012, from <http://>

www.thairath.co.th/column/region/trialweek/265309

Danviwat, P. (2001). *International Criminal Law*. Bangkok: Vinyoochon Press.

Dulpitak, K. (n.d.). *Problems of Criminal Proceedings to Transnational Organized Crime in Thailand*. Retrieved October 1, 2013, from www.chaibadancrime.com/images/sub_1353041547/11080811829.doc

Foreign Affairs Division, Royal Thai Police. (2012). Country Report of Thailand for the 32nd ASEAN Chiefs of Police Conference (ASEANAPOL). in Naypyidaw, Mynmar. 21-21 May 2012.

MCOT Public Company Limited. (28 January 2012). *Corrections' Investigation in Drugs' Networks in the Prison by handing over 80 bank accounts to Police and AMLO for examination*. Retrieved December 20th, 2012, from <http://www.mcot.net/site/content?id=4ff674bf0b01dabf3c03dcb4>

Naikowit, P. & Chularojmontree, P. (2003). Transnational organized crime and development of international law on mutual assistance in criminal matters. *Law Journal* 33(3), 542-552.

Pitchayapiboon, S & Khunnasit, D. (n.d.). Criminal Investigation in Muslim Countries: Case study on Singapore, Malaysia, Indonesia. in *A Report of collecting data comparing the criminal justice system in Muslim countries and Thailand*. Institute for Justice Research and Development, Office of Justice Affairs, Ministry of Justice. Retrieved December 2, 2012, from http://www.oja.go.th/doc/Lists/doc1/Attachments/239/jrd_research_criminal_01_02_49.pdf

Sangiambut, S. (2005). *International Law*. Bangkok: Matichon Press.

Santiwong, P. (1999). *Appraisal of hegemonic stability theory and the establishing creation of ASEAN free trade area* (master's thesis). Bangkok: Chulalongkorn University.

Sinloyma, P., Kanchanakit, C., Rojwirul, P., Pudisyakul, T., Shomluk, T., Rattaros, S., ... Sawangs, K. (2012). *Final Report for the project of revising laws and criminal justice system and ASEAN cooperation in criminal matters for ASEAN Community*. Bangkok: Office of Justice Affairs, Ministry of Justice.

Sukopuet, S. (n.d.). *Effects of being ASEAN Community in the aspect of Laws and Criminal Justice System*. Retrieved December 30, 2012, from <http://www.kmcenter.ago.go.th/kms/node/2042>

Thai PBS. (2013, June 4). *6 Thais charged with Arms smuggling offence by US Agencies.*

Retrieved June 25, 2012, from <http://event.sanook.com/blog/?p=2125>

Tirawat, J. (2004). *International Law*. Bangkok: Thammasat University Press.

Interviews

Gecha Sukkarom, Pol.Lt.Col. 26 January 2013. 2 pm. At Foreign Affairs Division, Royal Thai Police.

Jom Singnoi, Pol.Lt.Col. 10 January 2013. 10 am. At Foreign Affairs Division, Royal Thai Police.

Sunisa Sathapornsermsuk, 25 November 2012, 2 pm. At Department of International Affairs, Office of the Attorney General